

מצבי חולי 5

290.3505

(שנה ד' סמסטר א')

ימי שני בשעות משתנות בין 10-16

. שימו לב למערכת השעות בסוף הסילבוס.

שנה"ל תשע"ד 2013-2014

מרכזות הוראת הקורס:

דר' שרה שחף PhD; RN;

קרול רביד MA; RN;

תיאור הקורס:

קורס זה הינו המודולה החמישית והאחרונה בקוריקולום של "מצבי חולי" שהם בסיסי הידע הרפואי שהסייעוד נשען עליו.

הקורס מהווה השלמה של סוגיות רפואיות ייחודיות. הקורס יינתן ע"י מרצים שונים המומחים בתחום, שדיגשו את האפידמיולוגיה של המצבים הנבחרים, את הקליניקה ואת ניהול הטיפול. בקורס 4 מדורים:

1. "על PTSD ומניעתו" - התבוננות על טראומה נפשית ומניעת התקבעותה.
2. "תזונה הקלינית" - על תזונה ומניעת מחלות, למצבי חולי נפוצים, לחולים כרוניים ולחולים מורכבים.
3. "סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות" - תהליך הערכת והטמעת טכנולוגיות רפואיות חדשות במערכת הבריאות, תהליך הרחבת סל שירותי הבריאות, האמצעים למיצוי הזכות לקבלת שירותי בריאות, מדיניות טיפולי הפיריון, חוק הפונדקאות וחוק תרומת הביציות, במדינת ישראל.
4. "סוגיות בסוף החיים" - על מודעות אישית של המטפל בחולים הנוטים למות והידע הנוגע לטיפול בהם.

בהמשך- פירוט המטרות והתכנים של כל מדור ומדור.

דרישות קדם:

כל הקורסים של מצבי חולי 1-3

מבנה הקורס:

יום שני, 4 ש"ש החל מהשעה 10.15

סה"כ שעות הקורס: 56 שעות אקדמיות.

מתודולוגיה:

הרצאות פרונטאליות; הרצאות אינטראקטיביות, דיונים ולימוד עצמי.

הערכה:

בתום הסמסטר תיערך בחינה, בה תשולבנה שאלות מכל המדורים.

ציון עובר: 65 .

מטרות ותכנים על פי סדר הופעת המדורים במערכת השעות

PTSD ומניעתו 12 שעות/ גב' יעל אונגר-ארנוב Yael.arnov@gmail.com

רציונל הקורס ומטרותיו:

בית החולים הינו זירת טראומה משמעותית, בכל יום פוגש הצוות הסייעודי בנפגעי טראומה. מפגש זה מהווה הזדמנות נדירה למתן סיוע מיטבי ומעצים המפחית סיכון להתפתחות פתולוגיה של הפרעה פוסט-טראומטית. מתוך ראייה זו יעסוק הקורס במתן כלים בסיסיים להתבוננות על טראומה נפשית ומניעת התקבעותה.

מטרות הקורס:

היכרות והקניית מושג בסיסי של מהי טראומה נפשית, תוך חשיפת הסטודנט לייחודיות הטראומה הנפשית במסגרת בית החולים והאפשרויות העומדות בפני הצוות להתערבויות עם נפגעי טראומה. היקף הקורס: 12 ש"ל (3 מפגשים של 4 שעות).

מפגש מספר 1: מבוא לטראומה

מטרה: בירור המושג טראומה על היבטיו השונים. תכני המפגש: ההבדל בין טראומה כאירוע לבין טראומה כתגובה, מהות החוויה הטראומטית – משולש הטראומה, סוגי טראומות, טראומה על רצף הזמן: מ-ASR, PTSD ל-CPTSD • קריאה חובה: הרמן, ג.ל. (1992). טראומה והחלמה. הוצאת עם עובד. עמ' 50-96 .

מפגש מספר 2: טראומה, גוף ונפש

מטרה: הבנת הקשר בין הגוף והנפש בטראומה נפשית תכני המפגש: טראומה והמוח, מודל שלושת המוחות של מקלין, המערכת הסימפטטית והפארא סימפטטית בשירות הטראומה. זכרון טראומתי: סוגי זכרון, חקר הזכרון (מקרל לשלי ועד הניתוח של HM), כיצד נזכרת טראומה, מהם זכרונות הבזק?, ההבדל בין היפוקמפוס והאמיגדלה בהבניית הזכרון הטראומטי. • קריאת חובה: רוס, ג. (2008). מעבר למערבולת הטראומה אל מערבולת החלמה- מדריך לציבור. הוצאת נורד. עמ' 25-38.

מפגש מספר 3: התערבויות ראשוניות במצבי טראומה

מטרה: היכרות עם העקרונות להתערבות מיידית במצבי טראומה.
תכני המפגש: רעיון "שעת הזהב" הנפשית להתערבות ראשונית לפי עקרונות הקמ"צ למניעת התפתחות של הפרעה פוסט טראומטית, התערבות לפי מודל החוסן הרב-מימדי.
• קריאת חובה:

קורן, ד., אידר, נ. וקליין, א. (2005). "הפצעים עברו, הטרומה לא": תגובות פוסט טראומטיות בעקבות פציעה גופנית והשלכותיהן על התערבות מוקדמת. עמ' 131-157. בתוך בריאות הנפש בצל הטרור: הניסיון הישראלי. עורכים: אלי זומר ואבי בליך.

תזונה קלינית - 14 שעות / דר' גלית גולדזאק:

- פירמידת המזון; הסימון התזונתי, קצובת רכיבי מזון עפ"י גיל ומין; בניית תפריט אישי.
- הטיפול התזונתי ביל"ד, מחלות לב והיפרליפדימיה.
- טיפול תזונתי בסוכרת ובסינדרום המטבולי.
- הטיפול התזונתי בחולה הנפרולוגי ובחולים מורכבים.
- מערכת העיכול: הסיבים התזונתיים פרה ופרוביוטיקה; עצירות והטיפול בה.
- תרגול

מקורות

- רוזנברג אילנה (1996). תזונה פרי מחשבה. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. תל אביב.
- Mayo Clinic. Diet Manual. A Handbook of Nutrition Practices, 7th ed. Mayo foundation, 1994.
- Modern Nutrition in Health and Disease, 10th ed. Lippincott Williams & Wilkins, 2006.

סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות - 12 שעות / דר' אתי סממה

ההוצאה הלאומית לבריאות גדלה בהתמדה במרבית מדינות העולם המערבי. הגורמים המשפיעים על הצרכים הגואים מורכבים ועליהם נמנים: הזדקנות והתרחבות האוכלוסייה, טיפולים חדשניים באמצעות טכנולוגיות מורכבות ויקרות, התנהגות החולה כצרכן המצפה לקבל את הטיפול המיטבי והחדשני בכל מחיר, כל אלה ועוד יוצרים פער הולך וגדל בין היכולות הקליניות של מערכת הבריאות ובין האפשרות להבטיח מיצוי של יכולות אלה ואספקתן לכל.
הדבר מחייב את מעורבות המדינה בקביעת סדר עדיפויות והתייחסות לממדים של יעילות, שוויון ואיכות שירותי הבריאות. ההחלטות ברמה הלאומית מחייבות גם התאמה להיבטים חברתיים, פוליטיים ואתיים.

לצורך הבנת מורכבות מערכת הבריאות, הסוגיות והדילמות עימן היא מתמודדת, תועלינה במסגרת הקורס סוגיות ודילמות שידגימו את הקושי בהתמודדות של מערכת בריאות בעולם המודרני בכלל ובהוויה הישראלית בפרט. מטרת הקורס הינה להקנות ידע ליישום ולאפשר לעוסקים בסייעוד להיות "שגרירים" להובלת שינוי וקידום מדיניות ולאפשר מיצוי זכויות למטופלים. הסוגיות שידדו ידגימו את הקשר בין ההשפעות המדעיות, הרפואיות, החברתיות, האתיות, השיקולים הפוליטיים, החוקים ויישומם, בהוויה הישראלית.

נושאי הקורס:

1. ניהול טכנולוגיות רפואיות במערכת הבריאות בישראל: תהליכי הערכה, בחינת יעילות, תועלת, כדאיות כלכלית ואיכות שירותי הבריאות.
2. תהליך עדכון סל שירותי הבריאות בישראל: קווים מנחים לקבלת החלטות, שימוש בהערכה כלכלית ככלי תומך בהחלטות והצגת טכנולוגיות לניתוח, תרגול והדגמה.
3. טיפולי פריון – מדיניות, חקיקה ויישום בישראל: היבטים פוליטיים, חברתיים, רפואיים, אתיים וכלכליים.
4. האמצעים המאפשרים מיצוי זכויות הבריאות ע"י מבוטחים במסגרת החוק (נציבות הקבילות לחוק ביטוח בריאות ממלכתי) ובאמצעות ארגונים ללא מטרות רווח.

קריאה מומלצת (לפי נושאים):

1. גבי בן נון, יצחק ברלוביץ, מרדכי שני (2010). **מערכת הבריאות בישראל**. עם עובד.
2. גבי בן נון, רחל מגנזי (2010). **היבטים כלכליים וחברתיים במערכת הבריאות בישראל**. מסת"ב (זיסמן שיבר)
3. רונית הראל, בשרות הסל, *זמן הרפואה*, יוני-יולי, 2005, 38-43.
http://www.ima.org.il/Ima/FormStorage/Type3/05-06-07_zman.pdf
4. יעל אפרתי, הקרב על הסל, *זמן הרפואה*, ינואר-פברואר, 2003, 22-28.
http://www.ima.org.il/Ima/FormStorage/Type3/03-03-05_zman.pdf
5. אבי ישראלי ודוד חניץ, עדכון סל שירותי הבריאות, הרפואה, פברואר 2003, כרך 142 (ב'), 100-102.
<http://www.ima.org.il/Ima/FormStorage/Type3/03-02-06.pdf>
6. י. שמר, ט. מורגנשטיין, א. לוקסנבורג, ש. שני. קידום טכנולוגיות רפואיות בסל שירותי הבריאות, 1995-2000, הרפואה, פברואר 2003, 142 (ב'), 82-86.
<http://www.ima.org.il/Ima/FormStorage/Type3/03-02-01.pdf>

7. ז. יהלום, ש, שני. הבטים משפטיים של עדכון סל התרופות, רפואה ומשפט, מאי 2001 (24), 97-103.
- http://www.med-law.co.il/imgs/uploads/hoveret_24/sal_trofot.pdf
8. המלצות הועדה הציבורית-מקצועית לבחינת הנושא של: הפריה חוץ-גופית ("ועדת אלוני"), 1994.
9. המלצות הוועדה הציבורית לבחינת הסדרה חקיקתית של נושא הפריה וההולדה בישראל (וועדת מור יוסף). בעריכת עו"ד אביטל וינר-אומן, משרד הבריאות, אייר תשע"ב, מאי 2012.
- <http://www.health.gov.il/publicationsfiles/bap2012.pdf>
10. דורית שפירא ויוסף שפירא, עשור לחוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד) התשנ"ו 1996: המצוי והרצוי. רפואה ומשפט 36, יוני 2007.
11. נופר ליפקין ואתי סממה (2011). פונדקאות בישראל, תמונת מצב 2010 והמלצות לשינוי חקיקה, אישה לאישה- מרכז פמיניסטי חיפה. תשע"א- 2011.
- http://www.isha.org.il/upload/file/%D7%90%D7%99%D7%A0%D7%93%D7%A7%D7%A1/surrogacy_web.pdf
12. כרמל שלו, נשיאת עוברים (פונדקאות) המסחר בשירותי הולדה. בטחון סוציאלי, 46, תשרי תשנ"ז, ספטמבר 1996, 87-100.

✚ **סוגיות בסוף החיים - ממבט מתחמק למבט מתעמק - 16 שעות / דר' גילי**

פלג

✚ gillypel@bezeqint.net

רציונל הקורס ומטרותיו:

הרפואה המודרנית האריכה את תוחלת החיים ואת תקופת הגסיסה. שינויים אלו הובילו לקיומה של קבוצה הולכת וגדלה של אנשים הדורשת טיפול - אוכלוסיית הנוטים למות, וקיומם של אנשי מקצוע - הנדרשים לספק טיפול לאוכלוסייה זו. הגדלת הידע המקצועי ופיתוח המודעות האישית של המטפל, אודות הטיפול בחולה הנוטה למות, תסייע בשימור ובהעצמת כוחותיו של המטפל ובהתאמה תוכל לשפר את יכולתו להעניק טיפול ברמה גבוהה למטופליו.

מטרות הקורס:

- א. הקניית ידע תיאורטי וקליני בנושא החולה הנוטה למות.
- ב. הגדלת המודעות העצמית של איש הטיפול בנושאים הקשורים לטיפול בחולה הנוטה למות.

פירוט נושאי הלימוד בקורס וקריאה נלווית:

- **תנטולוגיה - תורת חקר המוות.**
- **תהליכי התייחסות למושג המוות - מעבר להווה.**
קריאה מומלצת:
קובלר-רוס א. (1969). *לחיות עם המוות*, פרק 1: על הפחד מפני מוות; פרק 2: גישות שונות על בעיית המוות והנוטים למות (עמ' 10-35). צ'ריקובר מוציאים לאור בע"מ.
- **הפילוסופיה האקזיסטנציאליסטית ולוגותרפיה.**
קריאה מומלצת:
1. גוטמן ד. (1999). *לוגותרפיה למטפל - עבודה סוציאלית משמעותית*. עמ' 17-21, 36-37, 63-73. תל-אביב: הוצאת דיונון.
2. פרנקל, ו. (1970). *האדם מחפש משמעות, מבוא ללוגותרפיה*. תל אביב: הוצאת דביר.
3. אלבוים, מ. (1997). *ימי שלישי עם מורי - איש זקן איש צעיר ומשמעות החיים*. תל אביב: מטר.
- **המוות - מושג רב מימדי.**
קריאה מומלצת:
פלג, ג. וליכטנרטי, ר. (2010). עמדות כלפי מוות: השוואה בין אחריות לעובדות סוציאליות. ביטאון הסייעוד האונקולוגי, י"ט (1), אפריל, 14-22.
http://www.palliative.org.il/articles/pelleg_gilly.pdf
- **הגדרת החולה הנוטה למות**
- **הטיפול הפליאטיבי.**
קריאת חובה:
1. הגדרת ארגון הבריאות העולמי לטיפול פליאטיבי:
<http://www.who.int/cancer/palliative/definition/en>

2. פלג, ג. ואוברמן, א. (2013, בהדפסה). טיפול פליאטיבי בגיל המבוגר. בתוך: ד. פרילוצקי ומ. כהן (עורכות). ג'רונטולוגיה מעשית. ירושלים: הוצאת אשל.

3. הוראות חוזר מנכ"ל משרד הבריאות לטיפול פליאטיבי בישראל:
http://www.palliative.org.il/hospice_plan.asp

- **מיתת חסד (אותניזיה)**

- **סוגיית אמירת האמת לחולה**

- **מסירת הודעות רפואיות קשות.**

- **חוק החולה הנוטה למות**

קריאת חובה:

1. חוק החולה הנוטה למות: **פרק א', פרק ג', פרק ד'**: סימן א', ב', ג', ד', ה', ו', **פרק ה'**: סימן א', ב'.

<http://www.health.gov.il/Download/pages/DOA0106.pdf>

2. ניב יגודה, ע. ופלג, ג. (2013) לשון החוק ולב האדם – גוף אחד? סוגיות ודילמות בסוף החיים. בתוך: ה' שנון-קליין, ש' קרייטלר ומ' קרייטלר (עורכות), **טנטולוגיה: מדעי האובדן, השכול והאבל**, (עמ' 105-89). חיפה: פרדס.

קריאה מומלצת:

1. Buckman, R. (1992). *How to break bad news – A Guide for health-care professionals*. London: Papermac.
2. Baile WF, Buckman R, Lenzi R, Glober G, Beale EA, Kudelka AP. (2000). SPIKES-A six-step protocol for delivering bad news: application to the patient with cancer. *Oncologist* 5, 302-311.

- **תיאוריות מרכזיות בתחום הגסיסה.**

קריאה מומלצת:

Glaser B.F., & Strauss, A.L. (1965). Temporal aspects of dying as a non-scheduled status passage. *American-Journal-of-Sociology*, 71(1), 48-59.

- **הפסקת טיפול קוראטיבי**

- **תפיסת מוות בקרב ילדים.** (אם נספיק מבחינת זמנים)

קריאת חובה:

וונדי, ח. ושטיין, ד. (2010). מסירת מידע קשה – תקשורת יעילה עם ילדים. **הרפואה**, 149 (5, מאי), 321-323.

קריאה מומלצת:

סמילנסקי, ש. (1981). תפיסת המוות בעיני ילדים. חיפה: הוצאת אח.
ויצטום, א. (2004). נפש, אבל ושכול. פרק ג': תפיסת המוות אצל ילדים, עמ'
27-36. ישראל: משרד הבטחון, ההוצאה לאור.
קובלר-רוס, א. (2002). המוות חשוב לחיים – החיים, המוות והחיים שלאחר
המוות. ירושלים: כתר הוצאה לאור והוצאת ערן אבני.

מערכת השיעורים במצבי חולי 5

ימי ב'

25.11.13	18.11.13	11.11.13	4.11.13	28.10.13	21.10.13	14.10.13	10.15- 11.45
				PTSD ומניעתו V-יעל אונגר	PTSD ומניעתו -יעל III אונגר	PTSD ומניעתו -יעל אונגר	
				PTSD ומניעתו -יעל VI אונגר	PTSD ומניעתו -יעל IV אונגר	PTSD ומניעתו -יעל II אונגר	- 12.15 13.45
תזונה קלינית	תזונה קלינית	תזונה קלינית	תזונה קלינית	תזונה קלינית III -דר' גולדזאק	תזונה קלינית II -דר' גולדזאק	תזונה קלינית I -דר' גולדזאק	14.15- 15.45
דר' VII -גולדזאק	דר' VI -גולדזאק	דר' V -גולדזאק	דר' IV -גולדזאק	(יחד עם שנה ב')	(יחד עם שנה ב')	(יחד עם שנה ב')	

13.1.14	6.1.14	30.12.13	23.12.13	16.12.13	9.12.13	2.12.13	
סוגיות בסוף החיים VII - דר' גילי פלג	סוגיות בסוף החיים V - דר' גילי פלג	סוגיות בסוף החיים III - דר' גילי פלג	סוגיות בסוף החיים I - דר' גילי פלג	סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות דר' אתי סממה		סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות דר' אתי סממה	10.15-11.45
סוגיות בסוף החיים VIII - דר' גילי פלג	סוגיות בסוף החיים VI - דר' גילי פלג	סוגיות בסוף החיים IV - דר' גילי פלג	סוגיות בסוף החיים II - דר' גילי פלג	סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות דר' אתי סממה		סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות דר' אתי סממה	12.15-13.45
				סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות דר' אתי סממה		סוגיות מתקדמות במדיניות בריאות דר' אתי סממה	14.15-15.45